

De ruwe schaalhoren *Patella aspera* (Röding, 1798) aangespoeld te Koksijde in april 1994.

M.-Th. Vanhaelen

Op 12 april 1994 kwamen op het strand van Koksijde, met het wassende tij tientallen verse riemwier *Himanthalia elongata* aandrijven. De meeste exemplaren, van 60 à 100 cm, waren intact, dus mét het karakteristieke voetje (negatief deel). Twee voetjes zaten vast op kleine tamelijk platte verse schaalhoren met scherpe ribben. In één *Patella* zat nog het dode dier, op de andere zaten 1 roodwiertje *Lomentaria articulata* en 1 purperwiertje. Er lagen ook 8 bruinwieren, *Leatesia difformis*.

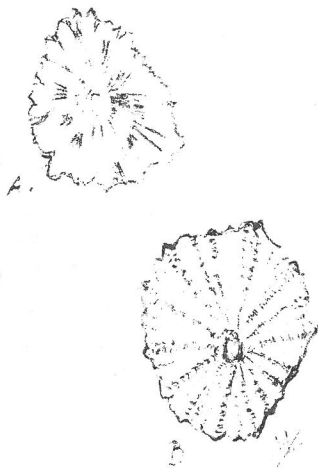
De dag nadien spoelden met de vloed en bij een stormachtige N.W.-wind opnieuw massaal wieren aan tussen St.-André en Ster der Zee, waaronder ruim een 100-tal verse riemwieren. En wéér waren er twee met het voetje vastgehecht op verse *Patella*'s, beide met vleesresten. Veel andere voetjes waren voorzien van o.a. koraalwiertjes, roze kalkkorstwier en spiraalkokers.

De derde dag spoelden op dezelfde strandstrook weer minstens 100 zeer verse, jonge riemwieren aan, waarvan nu 5 op *Patella*'s : 3 met dood dier en 2 lege schaalhoren. Die dag vond ik op de riemwiervoetjes o.a. 1 roodwiertje *Gastroclonium ovatum*, 1 bruinwier *Leatesia difformis*, talrijke kolonies harige vliescelpoliep en 1 driekantige kalkkokerworm.

Van de in totaal 9 verse *patella*'s waren er 4 zelf ook bezet met koraalwier.

Beschrijving van de schelp :

- De achterzijde van de tamelijk platte schelp is veel smaller dan de hoekige voorzijde.
- De top ligt duidelijk iets uit het midden, naar de achterzijde toe.
- De buitenkant van de schaalhoren is grauwwit.

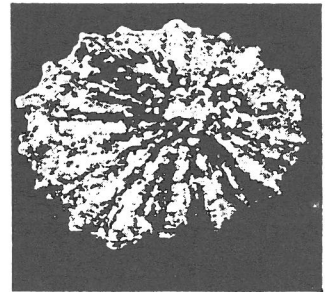
Patella aspera

A. Binnenzicht - B Buitenzijde

- Op de scherpe ribben van de schaalhorens bemerk je vele fijne knobbeltjes of kammetjes.
- De binnenzijde van de schelpen is grauwwit tot paarsachtig; sommige hebben onduidelijke, onregelmatige kleurstralen of -vlekken die de schelprand niet bereiken; enkelen vertonen in het midden een vage geel-oranjeachtige vlek; uitgesproken radiaire kleurbanden zoals bij *Patella depressa* (algemeen in Bretagne) zijn niet aanwezig.
- De lengte van de 9 aangespoelde schaalhorens ligt tussen 20 mm en 27 mm.
- De kleur van de dierlijke resten was beige-achtig.
- Samen met Francis Kerckhof raadpleegde ik Graham (1988), Entrop (1972) en de Boer en de Bruyne (1991). We kwamen tot de vaststelling dat deze, hier in België vroeger nooit (gemelde ?) aangespoelde soort de ruwe schaalhoren, *Patella aspera* (Röding, 1798) is.

De herkomst achterhalen van deze, met riemwier aangevoerde Patellasoort, is bijna onmogelijk. Toch geef ik hier enkele aanwijzingen voor geïnteresseerden die dieper op de zaak willen ingaan :

- Volgens Graham (1988) is *P. aspera* gevonden op bijna alle geëxposeerde kusten van Engeland, uitgezonderd tussen Theems en Humber. Het is een zuidelijke soort, die voorkomt tot de Middellandse Zee.
- Volgens Campbell (1977-1994) is deze soort verspreid in de Atlantische Oceaan, noordwaarts tot Zuid-West-Engeland en in de Noordzee van Schotland tot Noorwegen.

Patella ulyssiponensis (*P. aspera*) Naar De Boer & De Bruyne (1991)

Ze is algemeen in Bretagne (Entrop, 1972 en eigen waarneming in mei 1994 : Sillon de Talbert).

Van Nederland zijn slechts 'n 5-tal waarnemingen bekend alle van vóór 1960. (de Boer en de Bruyne, 1991 en Entrop, 1972)

De Belgische vondsten situeren zich na een periode (\pm 1 maand) van aanhoudende zuidwesterstormen, toen de wind plotseling draaide naar het noorden (10 april 1994) en geleidelijk toenam tot stormachtig uit N.W. op 13 april 1994.

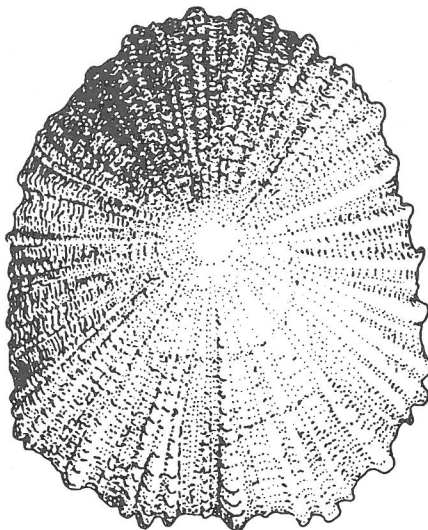
Andere zeldzame vondsten tijdens het verzamelen van de riemwieren en *P. aspera* waren, buiten de reeds eerder vernoemde organismen, één Velellaskeletje (*C. d'*

Udekem d' Acoz vond ook levende *Verella*'s en skeletjes op 25 februari 1994 bij de zuidwestelijke punt van Bretagne) en de tros kathaai-kapsels (zie Vanhaelen, 1994).

Literatuur

- Campbell, A.C., 1994. Tirion gids van strand en kust. Tirion, Baarn, 320 p.
- Boer de, T.W. & R.H. de Bruyne, 1991. Schelpen van de Friese Waddeneilanden. Fryske Akademy, Ljouwert, 300 p.
- Entrop, B., 1972. Schelpen vinden en herkennen. Thieme, Zutphen, 320 p.
- Graham, A., 1988. Mollusc : Prosobranch and Pyramidellid Gastropods. Brill/Backhuys, Leiden. 662 p.
- Vanhaelen, M.-Th, 1994. Eikapsels van de kathaai op het strand van Oostduinkerke. De Strandvlo 14(4) : 127-129.

**Lindegaarde, 3
1830 Machelen**

Patella aspera
Naar Graham, A. (1988)